

PRILOGA 1

STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA V OBČINI VRHNIKA – PRIPOMBE IN PREDLOGI

KAZALO:

1. Financiranje in omejitve razvoja	3
2. Turistična ponudba	3
2.1. Tematske (enodnevne) turistične poti	4
a.) Vrhniško v prazgodovini (zgodovina, arheologija).....	4
b.) Antika na Vrhniškem (zgodovina, arheologija).....	4
c.) Vrhniška geološka pot (geologija).....	4
č.) Flora in favna Vrhnik in vrhniškega Barja (ekologija)	4
d.) Po poti Cankarjeve Francke s Klanca na Goro (kultura, Ivan Cankar)	5
e.) Po poti vrhniških furmanov – smer Müzzuslag (zgodovina).....	5
f.) Po poti vrhniških furmanov – smer Mantova (zgodovina).....	5
g.) Po nesojeni poti cesarice Marije Terezije (zgodovina).....	5
h.) Čolnarjenje po Ljubljani (šport, zgodovina)	5
i.) Po poti vrhniških ustvarjalcev (kultura)	5
j.) Po poti Cankarjeve matere (kultura)	6
k.) Po Cankarjevi poti od Cankarjevega vrha do Vrhnik (kultura).....	6
l.) Spoznajmo zdravilna zelišča (ekologija).....	6
m.) Adrenalinski park za motoriste (Kamnolom Verd).....	6
n.) Spoznajmo Menešijo in Barje s štirikolesnikom	6
o.) »Vaške« tematske poti	6
2.2. Tematske turistične poti za predšolsko in šolsko mladino	6
a.) Cankarjeve prešče (kultura, kulinarika).....	6
b.) Priprava iger za predšolske otroke, učence osnovnih, srednjih in višjih šol ter odrasle	7
c. Postavitev Argo parka	7
2.3. Enodnevne turistične prireditve	7
a.) Po poti cesarja Karla VI. avgusta leta 1728 (zgodovina, kulinarika).....	7
b.) Za pokal Jazonove pesti (zgodovina, šport, kulinarika).....	7
c.) S streharjem in deblakom na ogled Ljubljane (zgodovina).....	8
2.4. Večdnevne turistične prireditve	8
a.) Srednjeveška Vrhnik.....	8
b.) Argonavtski dnevi	9
c.) Cankarjevi dnevi	9
2.5. Večdnevni turistični paketi	10
3. Nastanitvene zmogljivosti in ključna turistična infrastruktura ,.....	10
3.1. Nastanitvene zmogljivosti	10
a.) Kolesarski in pohodniški turizem	10
b.) Transitni gosti.....	11

c.) Zeleni ali eko turizem	11
3.2. Ključna turistična infrastruktura	11
3.3. Podporna dejavnost turizmu	13
4. Promocija turizma, spominki in razglednice.	13
4.1. Promocija turizma.....	13
4.2. Spominki in razglednice.....	14
Sklep	14
PRILOGA 2: Vrhniško v prazgodovini	15
PRILOGA 3: Antika na Vrhniškem	16

1. Financiranje in omejitve razvoja

Še tako dobra strategija je slaba, če pri njej ne načrtujemo potrebnih sredstev za financiranje aktivnosti in njihovih virov. Žal je obdobje debelih krav (ko je IUUV še zagotavljala zaposlenim dobre plače) za nami, v bližnji prihodnosti pa ni videti večje priložnosti za polnjenje občinske blagajne in ob upoštevanju dejstva, da v tem kriznem času tudi potencialni sovlagatelji, kot na primer gostinci, B&B, hotelirji, servisne oziroma druge podporne dejavnosti, ki bodo od pospešenega razvoja pravzaprav edini tudi pridobili koristi, niso ravno v finančno najboljši kondiciji, je treba že strategijo razvoja zapeljati tako, da se bo z njo dalo pridobiti čim več sredstev – povratnih ali še boljše nepovratnih – iz evropskih in drugih virov. Še vedno je mogoče pridobiti znatna evropska sredstva iz naslova razvoja turistične dejavnosti, čeprav se sredstva v tem času zmanjšujejo, naj bi pa v naslednjem obdobju Evropa Sloveniji namenila več kot milijardo EUR za razvoj podeželja.

Vrhnika je v zadnjih desetletjih ostala brez tradicionalnih panog, ki so kar nekaj stoletij poganjale vrhniško gospodarstvo, kot na primer usnjarstvo, lesno predelovalna industrija in žagarstvo, opekarska in mlinarska dejavnost, ki so tradicionalno zaposlovale veliko število ljudi in pripomogle tudi k pospešenemu priseljevanju ljudi iz bližje in daljne okolice. Industrija je ugasnila, ljudje pa ostajajo. Smo le še spalno naselje in bazen delavcev za glavno mesto Republike Slovenije, lahko tudi rečemo, morda precej banalno, da se cela občina spreminja v nekakšno podeželje. In prav na tej točki je treba graditi strategijo pridobivanja EU sredstev za razvoj podeželja, pregledati je treba vsebino in programe, ki jih EU financira in temu primerno načrtati strategijo razvoja turizma v občini.

Natura 2000, Krajinski park Ljubljansko barje, Ljubljana z izviri, kot naravne kulturne vrednote državnega pomena so po eni strani prednost za razvoj turizma, po drugi strani pa tudi velika zavora. V strategiji razvoja je treba podrobneje pregledati vse omejitve teh varuhov in varuhov kulturne krajine, pri vsakem programu preveriti, koliko nas predpisi omejujejo pri razvoju in predlagati ustrezne ukrepe. Menimo, da je treba celotno strategijo, pri čemer morajo biti celovito obdelani in predstavljeni vsi turistični programi (lepi primeri omejitve so ureditev mestne plaže na Vrhniku in privezov za čolne, plovba po Ljubljani in podobno) zapeljati v obliki preživetja občine in v primeru, da z okoljevarstveniki in krajinarji ni mogoče doseči kompromisnega predloga, začeti razmišljati o nekakšni državni renti zaradi onemogočanja opravljanja dejavnosti.

2. Turistična ponudba

V strategiji je dan poudarek predvsem posameznim turističnim točkam, premalo pa turističnim potem, ki te turistične točke povezujejo. Pri povezovanju turističnih točk se hitro pokažejo vse infrastrukturne pomanjkljivosti, kot so poti, mostovi, prometno preobremenjen ceste itn, morda tudi omejitve naravovarstvene zakonodaje.

Celovito turistično ponudbo lahko razdelimo na ciljno publiko in v tematske turistične poti (večinoma jih začnemo pred Kulturnim domom), eno in večdnevne prireditve (tradicionalne, občasne, spominske), itd., za odrasle ter tematske turistične poti za predšolsko, osnovnošolsko in srednješolsko mladino...

Za vse naše predloge imamo pripravljeno podrobnejšo obrazložitev (lahko jo »predelamo« tudi v skladu z zahtevami SWAT analize).

2.1. Tematske (enodnevnne) turistične poti

Za precejšnje število turističnih točk predlagamo, da se začnejo in končajo v Kulturnem domu. Začenjajo se z video predstavitvijo tematike (to ne zahteva posebnih finančnih sredstev, saj se v ta namen napiše in prebere ustrezno besedilo, za video podlago pa se poleg video vsebine uporabi tudi slikovno gradivo, sama montaža pa je enostavna). V kolikor bo urejeno tudi multimedijško predstavitevno središče Ljublanice, potem se v turistično pot vključi še ogled le tega. Turistično informativni center bi moral nedvomno del svoje dejavnosti prenesti v Kulturni dom, kot recimo prodaja spominkov, literature, programov in strokovnih vodenje.

a.) Vrhniško v prazgodovini (zgodovina, arheologija)

Pot (s kolesom ali peš) **začnemo** in **končamo** pred Kulturnim domom. Povezuje kameno-dobna, bakrenodobna in bronastodobna najdišča na Ljubljanskem barju – kakšnih dvajset kolišč (vključno tistih z najdišči treh drevakov ali deblakov, dveh lesenih lokov in najstarejšega lesenega kolesa), mezolitskega lovskega tabora, najdišča starokamenodobne jelenove rogovile in osti sulice –, ob poti pa je tudi nekaj zanimivosti iz antike (rimski mejni kamen in nagrobniki, keltsko-rimsko pristanišče Navport, zaklad iz Ljublanice, keltski in rimski novci). Voden ali (po predstavitvi v Kulturnem domu) samostojen ogled. Ob povratku ogled Predstavitvenega centra Ljublanice (če bo), prodaja spominkov.... Nekaj več izhodišč je v Prilogi 1.

b.) Antika na Vrhniškem (zgodovina, arheologija)

Pot (s kolesom ali peš) začnemo in končamo pred Kulturnim domom. Povezuje najdišča iz železne dobe in rimskega obdobja – iz keltskega obdobja gradišče Tavriskov na Tičnici, iz keltsko-rimskega obdobja pristanišče (emporium) Navport na desnem bregu Ljublanice in Gradišče na Strmici, iz rimskega časa pa via Gemini z grobovi (Stara cesta, Čuža), naselje Navport (Breg – Kočevarjev vrt), Frtica na Drenovem Griču, zaporni zid pod Smrekovcem in pod Bukovim vrhom, zaporni zid z utrdbo pod Brestom, dolinska cesta, poštna postaja Mansio Longaticum, opazovalni stolp na Turnovšu in pentagon na Hribu. Doda se lahko še ogled Rupnikove linije (bunkerjev na Jerinovem Griču in pod Bukovim vrhom). Voden ali (po predstavitvi v Kulturnem domu) samostojen ogled. Ob povratku ogled Predstavitvenega centra Ljublanice, prodaja spominkov.... Nekaj več izhodišč je v Prilogi 2.

c.) Vrhniška geološka pot (geologija)

Pot (s kolesom ali peš) začnemo in končamo pred Kulturnim domom. Vodi mimo geoloških zanimivosti – Kuclerjev kamnolom, kamnolom Drenov Grič, prelom med alpskim in dinarskim svetom (potok Bela), Lintvern, Zaplanska luska, zatrepne doline Močilnika in Retovja (Malo in Veliko okence), udornice, Vrhniška jama, Svinjska jama. Voden ali (po predstavitvi v Kulturnem domu) samostojen ogled (samostojen je brez jam). Zaključi se ogled vrhniških ali verških hišnih portalov. Ob povratku ogled Predstavitvenega centra Ljublanice, prodaja spominkov....

č.) Flora in favna Vrhnike in vrhniškega Barja (ekologija)

Pot (a kolesom ali peš) začnemo in končamo pred Kulturnim domom. Vodi mimo vrhniških naravnih vrednot, vpisanih v registru Naravne in kulturne dediščine – divji kostanj, krilati orešek, ginko, tisa, cigarovec, bukev), na Barju (predstavitev Barja – nastanek, geološke značilnosti – je v Kulturnem domu) pa si ogledamo trenutno floro (odvisno od letnega časa), Mali plac in Jurčevo šotišče, razloži se o živalstvu na Barju, predvsem o številnih in redkih ptičih. Voden ali (po predstavitvi v Kulturnem domu) samostojen ogled. Ob povratku ogled Predstavitvenega centra Ljublanice, prodaja spominkov....

d.) Po poti Cankarjeve Francke s Klanca na Goro (kultura, Ivan Cankar)

Pot (peš, s kolesom ali vozom – kočijo ali lojtrskim vozom) začnemo pred Cankarjevo spominsko hišo (ogled) in končamo v Kulturnem domu z ogledom Predstavitvenega centra Ljubljane. Prosta interpretacija prvega poglavja Cankarjevega romana Na Klanca – Za vozom. Opredeliti romarsko goro iz romana – sv. Ana, Marija Žalostna? Pot vodi po Barju, pri načrtovanju pa upoštevati morebitno brv pri Kaminu.

e.) Po poti vrhniških furmanov – smer Mürzzuschlag (zgodovina)

Pot (peš, s kolesom ali vozom – kočijo ali lojtrskim vozom) začnemo pred tovornim pristaniščem na Bregu (skladišče živega srebra, dvorišče Jelovškove domačije - Lev). Pot nas pelje proti Gorenji vasi. Pregledati je treba arhivsko dokumentacijo in trasirati del poti – v eno smer 15 kilometrov (peš), 25 (voz) ali do 50 km (kolo), v povratku nazaj se pot spelje malo drugje. Pot se zaključi pred Kulturnim domom z ogledom Predstavitvenega centra Ljubljane. V sodelovanje s sosednjimi občinami (Horjul, ...). Možen enodnevni ali večdnevni program.

f.) Po poti vrhniških furmanov – smer Mantova (zgodovina)

Pot (peš, s kolesom ali vozom – kočijo ali lojtrskim vozom) začnemo pred tovornim pristaniščem na Bregu (skladišče živega srebra, dvorišče Jelovškove domačije - Lev). Pot nas vodi po Jelovškovi in Stari cesti do Hriba, od tam pa po stari furmanski poti do Logatca in naprej do Planine. Pregledati je treba arhivsko dokumentacijo in trasirati del poti – v eno smer 15 kilometrov (peš), 25 (voz) ali do 50 km (kolo), v povratku nazaj se pot lahko spelje malo drugje (po živosrebrni cesti). Pot se zaključi pred Kulturnim domom z ogledom Predstavitvenega centra Ljubljane. V sodelovanje s sosednjimi občinami (Logatec, Planina...). Možen enodnevni ali večdnevni program.

g.) Po nesojeni poti cesarice Marije Terezije (zgodovina)

Pot (peš, s kolesom, vozom ali kočijo) začnemo pred potniškim pristaniščem na Bregu (11. šola). Cesarica si je želela ogledati rudnik živega srebra v Idriji, zato v ta namen na hitro popravijo staro živosrebrno cesto. Do obiska ne pride, ker cesarica prej umre. Pot nas vodi po Jelovškovi in Stari cesti do gostilne Turšič, nato po Idrijski in živosrebrni cesti do Jerinovega Griča (gostilna Mesec) – od tam pa (glede na vztrajnost in števila dni vse do Idrije. V eno smer je dobrih 30 km. V povratku nazaj se pot lahko spelje malo drugje. Pot se zaključi pred Kulturnim domom z ogledom Predstavitvenega centra Ljubljane. V sodelovanje s sosednjimi občinami (Logatec, Planina...). Možen eno ali dvodnevni program.

h.) Čolnarjenje po Ljubljani (šport, zgodovina)

S čolnom ali raftom od potniškega pristanišča na Bregu do Podpeči (opoldanski odmor) in naprej do Ljubljane. Organizirana izposoja čolnov in raftov ter prevoz na Vrhniko tako udeležencev kot čolnov je v celoti predano zasebni iniciativi, ureditev priveza v pristojnosti Zavoda Ivana Cankarja. Zavod naj da pobudo za izgradnjo nekdanjih čolnov – streharjev in deblakov, s katerimi so nekdanj brodarji po Ljubljani prevažali osebe. Zavod Ivana Cankarja zagotovi sredstva za raziskavo o videzu čolnov in pripravi oziroma naroči potrebne načrte za njihovo izdelavo.

i.) Po poti vrhniških ustvarjalcev (kultura)

Pot (peš) začnemo in končamo pred Kulturnim domom. Pot vodi mimo rojstnih hiš oziroma prebivališč največjih (brez Ivana Cankarja) vrhniških ustvarjalcev (slikarjev Sternen, Petkovšek, Oblak (ogled njegovih slik), Ogrin, Dominko) književnikov (Grabeljšek, Marolt), spomenikov (Cankar (Jurkovič, Boljka, Pirnat), Grabeljšek (Brdar), Drča (Kalin, Kobe), Barjanec (Lapajne), Barjan in Barjanka (Lapajne))... Pot poteka po Vrhniki, Stari Vrhniki in

Verdu. Voden ali (po predstavitvi v Kulturnem domu) samostojen ogled. Ob povratku ogled Predstavitvenega centra Ljubljane, prodaja spominkov.

i.) Po poti Cankarjeve matere (kultura)

Pot (peš) je že tradicionalna. Urediti je treba le informacijske table, smerokaze in brošuro o poti za samostojne ogled.

k.) Po Cankarjevi poti od Cankarjevega vrha do Vrhnike (kultura)

Pot (peš) je že tradicionalna. Urediti je treba le informacijske table, smerokaze in brošuro o poti za samostojne ogled.

l.) Spoznajmo zdravilna zelišča (ekologija)

Voden sprehod po Barju, prepoznavanje in seznanjanje z zdravilnimi zelišči, njihova priprava in namen uporabe.

m.) Adrenalinski park za motoriste (Kamnolom Verd)

Skupaj s Kamnolomom Verd se uredi poligon za motorna kolesa.

n.) Spoznajmo Menešijo in Barje s štirikolesnikom

Trasirati eno ali več krožnih poti (in se pri tem izogniti utečenim pešpotem (E7, logaška, notranjska, vrhniška)) – skupni projekt občin Borovnica, Cerknica, Borovnica, Log-Dragomer in Vrhnika. O uporabi ali souporabi gozdnih cest doseči skupen dogovor s planinci (za Menešijo), naravovarstveniki (Natura 2000 in Krajinski park Ljubljansko barje) za Barje. Celotno traso oziroma trase ustrezno označiti z usmerjevalnimi tablam in oznakami, da poti uporabljajo tudi vozniki štirikolesnikov. V predstavitveni zgibanki zarisati poti, označiti glavne zanimivosti [npr. TV 17, duglazija, ostanki med vojno zrušenega letala, Rupnikova linija z jarki in bunkerji, ...] in zapisati osnove »štirikolesniškega« bontona.

o.) »Vaške« tematske poti

Po zgledu učne poti v Bevkah se da kaj podobnega narediti še v marsikateri krajevni skupnosti – izpostavi se udarno temo, npr. v Blatni Brezovici kolišča in kozolci, v Smrečju blagajana, v Zaplani Rupnikove bunkerje in Zaporni zid (od Jerinovega griča do železniške postaje Verd).... Vse seveda v dogovoru s Krajevnimi skupnostmi.

2.2. Tematske turistične poti za predšolsko in šolsko mladino

Nekatere turistične poti pod 2.1 so primerne, ustrezno preoblikovane (skrajšane poti, zanimivejše podajanje vsebine) tudi za šolsko mladino. Navajamo le eno (novo, v utečene vsebine se ne spuščamo), in sicer:

a.) Cankarjeve prešče (kultura, kulinarika)

Cankar je o preščah pisal večkrat (Na peči, O preščah, Moje življenje), to nabiranje majhnih kruhkov v mladosti se mu je očitno zelo vtisnilo v spomin. Skušali bi začrtati pot, ki jo opisuje, ob poti pa bi v kakšnem gostinskem lokalno otrokom prikazali, kako se prešče tudi pripravljajo in spečejo. V program bi vključili še kakšne druge Cankarjeve jedi, že rahlo razvpit slivov štrudelj, pa močnik ... in doda zgodbe o Cankarjevi mladosti. Program se lahko kombinira še z ogledom Cankarjeve spominske hiše ali Kulturnega doma in ponudi osnovnim šolam že spomladi za naslednje šolsko leto.

b.) Priprava iger za predšolske otroke, učence osnovnih, srednjih in višjih šol ter odrasle

V sodelovanju z vrtci, šolami in občani se pripravijo družabne igre glede na zahtevnost za različna starostna obdobja (predšolski otroci, šolarji, dijaki in študentje ter odrasli), v obliki zemljevida s prikazom različnih poti, ki se prepletajo v občini, po principu igre Človek ne jezi se (ali Monopolija), to je z metanjem kocke ter premikanja po teh poteh. Na posameznih točkah in križiščih se iz priloženih tablic preberejo značilnosti določene znamenitosti na posamezni točki, ki so prilagojene različnim starostnim skupinam. V informacijah se prepletajo naravne znamenitosti, zgodovina, kulturna dediščina in jezik.

Cilj teh družabnih iger je, da se družinam ponudi možnost druženja in spoznavanja značilnosti občine v vseh starostnih skupinah, predvsem pa med mladimi. Na to temo se lahko organizirajo in izvedejo tudi tekmovanja (orientacijski tek oziroma pohod) ipd. v vrtcih in šolah. V dogovoru z župani sosednjih občin in občinskimi svetniki se v te aktivnosti lahko vključijo tudi ostale občine iz regije in tudi širše. Občina oziroma ZIC lahko razpiše tudi natečaj za najbolj izvirno družabno igro na to temo in tudi poskrbi, da igre sprejme čim širši krog občanov. Izhodišča za natečaj pa lahko izhajajo tudi iz posameznih točk strategije, ki jo je pripravila Lista za razvoj vrhniškega podeželja.

Ta projekt je mogoče financirati tudi s sredstvi EU sklada za regionalni razvoj in za razvoj podeželja.

c. Postavitev Argo parka

Glede na zgodovinska izhodišča, povezana z Argonavti, občina, tudi z sredstvi EU skladov, na območju sedanjega igrišča med občinskim objektom in osnovno šolo Janeza Mraka, postavi Argo park, katerega osrednja postavitev je lesena ladja Argo, izdelana kot veliko leseno igralo s palubo, jambori, tobogani, mrežami in vrvmi za plezanje otrok, raznimi prehodi pod palubo in drugimi igralnimi možnostmi. Ob tem se na tem območju postavi visoke gredice, v katerih so posejana zelišča in dišavnice, značilne za območje občine Vrhnika, zelenjava in vrtnine, značilne za vrhniško podeželje, z napisnimi tablicami, ki obiskovalcem (staršem otrok in drugim obiskovalcem) nudijo osnovne informacije o prikazanih zeliščih, dišavnicah, zelenjavi in vrtninah. V ta projekt se vključijo lokalni obrtniki in okoliški kmetje ter zainteresirani občani, tudi v okviru javnih del.

Ideja sicer ni povsem izvirna, saj je podobna postavitev (Euro park z ladjo Argonavtek), postavljena v občini Zagorje ob Savi, kjer ta del zgodovine, čeprav vanjo niso tako vpeti kot občina Vrhnika, zelo zgledno gojijo in seveda promovirajo, postavitev pa so izvedli na nekdanjem odlagališču rudniške jalovine, ki je tako urejeno kot športno rekreativni objekt.

2.3. Enodnevne turistične prireditve

a.) Po poti cesarja Karla VI. avgusta leta 1728 (zgodovina, kulinarika)

Prireditev obsega prihod cesarja s spremstvom z ladjo iz Podpeči (Ljubljana je predaleč), sprejem v potniškem pristanišču na Bregu (Enajsta šola), cesarjevo kosilo (bil je sicer na večerji), nato pa s kočijami po stari furmanski poti do Logatca (sodelovanje občin Brezovica pri Ljubljani, Log-Dragomer, Logatec in Vrhnika). Urediti je treba privez ob Ljubljani.

b.) Za pokal Jazonove pesti (zgodovina, šport, kulinarika)

Zgodovinska športna prireditev podoživlja Jazonovo plovbo po Ljubljani od Brega (Trnovo) v Ljubljani do Močilnika. Tekmovanje je rekreativnega značaja, razdeljeno po težavnosti (start v Ljubljani, v Podpeči, pri Kaminu), vrsta čolna (raft, kanu, kajak) starosti in spolu. Na cilju v Močilniku podelitev priznanj za zmagovalce in udeležence, družabno srečanje na temo Jazon in Argonavti in s kulinariko iz tega časa, morda začinjeno še s prikazom Jazonove

borbe z zmajem. Dogodek bi bil lahko organiziran tudi kot triatlon ali duatlon (dodatne aktivnosti pa so lahko recimo kolesarjenje, tek, prenašanje klad (tramov) – kar morda simbolizira prenos ladje Argo do (osrednjega) prireditvenega prostora v okviru Argonavtskih dni. V tem primeru bi bil start pri Kaminu v Bevkah ali najdlje v Podpeči. V okviru tega se lahko razpiše še natečaj za najbolj izvirno plovilo, za najbolj avtentično plovilo za v naprej določeno zgodovinsko obdobje

c.) S streharjem in deblakom na ogled Ljubljane (zgodovina)

Zgodovinski spust po Ljubljanici z različnimi plovili (raft, kajak, kanu, čoln – vendar le ob uporabi vesel) se začne v Močilniku in konča v Podpeči ali v Ljubljani (na Špici). V javno-zasebnem partnerstvu Zavod Ivana Cankarja zagotovi vsaj enega streharja in en deblak (srednjeveškega, ne koliščarskega). Spust v »predpisanih« oblačilih [srednjeveški »kroj« – v pripravo se vključi etnografsko društvo].

Idej je še kar nekaj, vendar s številom ne gre pretiravati.

2.4. Večdnevne turistične prireditve

a.) Srednjeveška Vrhnika

V strategiji opazamo, da je pravzaprav najpomembnejše (dokazljivo – če odmislimo dobro raziskano antiko) dogajanje na Vrhniku v srednjem in novem veku, predstavljeno ali zastopano pomanjkljivo, vse preveč pa se v naši turistični ponudbi oklepamo legend. Izhodišča za več dnevno turistično prireditev so (je preveč, da bi vse zapisali, sicer pa to tako ali tako ni delo Liste za razvoj vrhniškega podeželja):

- Gospodarski (obrtiški, cehovski) vidik – kakšno tisočletje daje Vrhničanom kruh brodarjenje in tovorništvo, poldrugo stoletje pa tudi prevoznništvo oziroma furmanstvo – razvijejo se različne obrti in poklici;
- Družbeno-socialni vidik – Vrhnika je do začetka XX. stol. razdeljena v Hrib, ki si ga lasti cerkvena gosposka ter na bogataški Breg s trgovci, sodniki, mitničarji, poštarji in špediterji in Vas z malimi kmeti in kajžarji, ki pripadata različnim gosposkam – razvijejo se različni na zunaj prepoznavni sloji - cerkveni veljaki, bogati kmetje, bogata trška gospoda, tovarniki, furmani in brodarji, revni kajžarji in pomožno osebje (pristaniški delavci, pomočniki pri brodarjenju, trgovskih karavanah...)

Po zgledu italijanskih turističnih prireditev, ki temeljijo na zgodovinski, etnološki, kulinarčni in statusni razdelitvi srednjeveških obzidanih mestnih državic na četrti (contrade) – bistvo tedanje ureditve mestnih četrti znotraj obzidja je družbeni status prebivalcev, v eni četrti prebiva nižje plemstvo (višje ponavadi v prislonjenih gradovih), v drugi cerkvena gosposka, v tretji bogati meščani (bankirji, zlatarji) itd., v vsaki četrti pa se razvije značilen slog oblačenja, prehrana, zastave bandere, itd. –, lahko enako razmišljamo o vrhniškem Bregu, Hribu in Vasi. Za vsakega od teh treh delov lahko potegnemo ven številne značilnosti, na primer na Hribu se razvijejo pomembnejše obrti – mlinarstvo, žagarstvo, usnjarstvo in čevljarska dejavnost, na Vasi vzreja konj in podpora tovorništvu in prevozništvu, v podaljšku Brega ob Stari cesti kolarji, kovači in druge obrti povezane s tovorništvom, naselijo se tudi brodarji in pristaniški delavci, v bogataškem jedru Brega pa sodniki, mitničarji, gostilničarji, špediterji, trgovci itd.

Ko se začne cehovsko organiziranje poklicev, tudi na Vrhniku deluje več cehov – ceh brodarjev in ceh fakinov na Bregu, ceh izposojevalcev konj na Vasi, strojarski ceh na Hribu, vsak ceh pa ima svojo bandero. Verjetno lahko ugotovimo, da so pražnja in običajna oblačila

začno razlikovati, prav tako hrana – saj reveži natepavajo močnik, gosposka pa se redi z gosmi, če poenostavimo.

Torej, pri pripravi eno ali večdnevne prireditve, lahko celoten dogodek razdelimo na:

- predstavitev obrti in poklicev po posameznih delih mesta
- predstavitev tipične prehrane in receptov po posameznih delih mesta,
- predstavitev pražnjih in delovnih oblačil po posameznih delih mesta,
- predstavitev cehov in bander (npr. slavnostni prihod cehov z banderami in prebivalci v starinskih oblačilih na osrednji prireditveni prostor (kot argonavtski sprevod, le da krene iz treh različnih lokacij bolj ali manj ob istem času).
- ponazoritev tovorništva in prevozništva,
- ponazoritev brodarjenja,
- furmanske gostilne in dogajanje v in ob gostilnah (tudi kakšne kvartopirke točke – predstaviti tegobe in pasti, ki prežijo na furmane, tovor, vprežno živino),
- cirkuške točke,
- pranger – privezovanje na sramotilni steber,
- sejem,
- in še na marsikaj ... kje se je na Vrhniki v teh časih plesalo, kakšna so bila druženja, zabava

V prireditve se vključijo tudi nekatere tematske enodnevne poti – S streharjem in deblakom na ogled Ljubljane, po poti Vrhniških furmanov, ...

Pred izdelavo poudarkov (vsebine) prireditve je treba preveriti nekaj dogodkov v Sloveniji, ki že obravnavajo tovorništvo oziroma prevozništvo (Furmanski dan v Postojni) ali predstavitev starih obrti. V našem primeru se je treba osredotočiti na raznolikost posameznih delov Vrhnike, ob tem poudariti še vlogo sodelujočih pri prevozu blaga čez Vrhniko in izpostaviti prekladalni pomen (kopno/reka, pristanišče, prelagane tovora,...)

Predstavljamo si, da se v prireditve aktivno vključijo osrednje vrhniške krajevne skupnosti, vsaka za svojo zgodovinsko vlogo, v podporo Vasi pa priskočijo okoliške KS.

b.) Argonavtski dnevi

Prireditve Argonavtski dnevi je treba očistiti vsega, kar vsebinsko sem ne sodi, vključno z Nočjo na Vrhniki, ki bolj sodi v skupino dogodkov v okviru Poletja na Vrhniki in Festival hrane, ki v zdajšnji obliki sodi v novo prireditve pod 2.4.a, pač pa bi v ta okvir sodila hrana iz tedanjega obdobja – starogrška, keltska in rimska (izvirni recepti se dobijo kar v knjigi De Re Coquinaria znamenitega antičnega kuharja Apicija). Dodajo pa se nove vsebine, ki so močno povezane s samo legendo (naštejemo le tri):

- Jazonov boj z zmajem in Jazonova pest v okviru predlaganega novega dogodka Za pokal Jazonove pesti,
- sestavljanje ladje Argo (na Špici v Ljubljani, v Podpeči ali pri Kaminu), splovitev in plovba po Ljubljanici do Močilnika, razstavljanje ladje in prevoz ladje s starinskimi vozovi do prireditvenega prostora,
- tekmovanje v razstavljanju, prenosu in ponovnem sestavljanju makete ladje Argo.

c.) Cankarjevi dnevi

Prireditve Cankarjevi dnevi je treba očistiti vsega, kar vsebinsko ne sodi sem. V sklop te prireditve je treba dodati že tradicionalne prireditve, kot so Cankarjev laz, Po poti Cankarjeve matere in Po Cankarjevi poti od Cankarjevega vrha do Vrhnike ter dodati nove (omenjamo jih le nekaj):

- Po poti Cankarjeve Francke s klanca na Goro,
- Dogodke za šolsko mladino:
 - kviz o poznavanju Ivana Cankarja in njegovih del,
 - pisanje esejev na ozko določeno temo povezano s Cankarjem (vsako leto druga),
 - recital iz Cankarjevih del, itd.

2.5. Večdnevni turistični paketi

Za naključne goste in za goste, ki dopust preživljajo v Ljubljani, so enodnevne tematske turistične poti in prireditve na doseg roke in za večji turistični priliv je treba le odmeven marketinški pristop v okoliških turističnih informativnih centrih, turističnih agencijah in hotelih. Žal večji del turistične smetane poberejo drugi. Za privabitev gostov, da bi se na Vrhnikih zadrževali več dni, je treba tem gostom ponuditi paket tematskih turističnih poti in prireditev, Vrhnika pa mora poleg tega zagotoviti še ključno turistično infrastrukturo (več v 3. točki). K oblikovanju turističnih paketov je treba spodbuditi predvsem gostilne s prenočitvenimi zmogljivostmi, da pakete tržijo sami. Pripravljavec tega gradiva se je že pogovarjal z nekaterimi gostinci, a pravega odziva na to ni bilo.

3. Nastanitvene zmogljivosti in ključna turistična infrastruktura,

3.1. Nastanitvene zmogljivosti

Menimo, da je v strategiji področju pospeševanja prenočitvenih zmogljivosti podan premajhen in presplošen pomen. Pri razvoju (povečevanju) prenočitvenih zmogljivosti morata ključno vlogo odigrati tako Zavod Ivana Cankarja kot občinska uprava – z povratnimi ali nepovratnimi sredstvi, pomoč pri pridobivanju evropskih sredstev (skupni nastop), promociji nastanitvenih kapacitet in rezervacijah prenočitvenih zmogljivosti (enotni rezervacijski portal s podrobnejšim opisom nočitvenih zmogljivosti in posebni ponudbi). Morda kaže razmisliti tudi v smeri, da bi se lastniki nepremičnin, namenjenih za turistične namene, vendar se z oddajanjem ne želijo ukvarjati, lahko dogovorili z (novo) agencijo (morda tudi kot del dejavnosti Zavoda Ivana Cankarja) ali s kakšno obstoječo agencijo, ki se ukvarja s prodajo in oddajanjem nepremičnin) za nekakšen »časovni zakup« nepremičnine- Pod tem pojmuje, da agencija v imenu lastnika upravlja s turističnimi sobami in apartmaji, lastniku pa plačuje nekakšno rento ali provizijo.

Pospeševanje prenočitvenih zmogljivosti je odvisno od ciljnih skupin, oziroma na koga se bo naš turistični razvoj usmeril v prihodnosti.

a.) Kolesarski in pohodniški turizem

Čez Vrhniko je speljano nekaj pomembnih turističnih transverzal – evropska kolesarka pot Eurovelo EV9 (vodi od Baltika (Gdansk) do Jadranskega morja (Pula), v Trstu pa se križa z EV8, ki vodi od Španije do Grčije (Atene)), evropsko pešpot E7 (od Atlantskega oceana (Escorial) do Madžarke (Hagylak) – slovenski del poteka od Soče do Mure in je odprt že leta 1988), slovenska Jakobova pot, Emina romarska pot in verjetno bi se našla še kakšna (npr. najnovejša Martinova pot).

Ob poteh bi morali spodbujati cenejše prenočitvene zmogljivosti – prenočišča z zajtrki (B&B), hostle in avtokampe. Npr. enega takih hostlov bi lahko v javno zasebnem partnerstvu z adaptacijo podstrešja odprli v Krajevnom domu Blatna Brezovica, precej več pa bi lahko naredili tudi s prenočišči na Planini in v Staremu malnu.

b.) Tranzitni gosti

V turistični sezoni se mimo Vrhniko valijo kolone avtomobilov (z ali brez prikolic), avtobusov in avtodomov. Že ugotovitev, da je končno treba postaviti usmerjevalno tablo, ki bo predstavila ključne zanimivosti in prednosti Vrhniko, je korak naprej, vendar premalo.

Ključno za to, da prestrežemo (pa kakšen dan več tudi zadržimo) del turistov ni samo v turističnih zanimivostih, ampak je pomembna vsa turistična infrastruktura – avtokampi, parkirišča za avtodome ... (več v 3.2). Vsekakor morajo biti turistične zanimivosti v ožji okolici prenočitvenih zmogljivosti označene tako, da se turist do njih sprehodi in ogleda sam.

c.) Zeleni ali eko turizem

Veliko gostov (vse več) se odloča, da dopust preživijo v mirnem zelenem okolju, kjer lahko tudi kaj počnejo in kaj vidijo. Menimo, da je treba pospeševati razvoj turističnih kmetij v mirnejših kotičkih – predvsem na Pokojišču, v Podlipi, Ligojni, Smrečju, Bevkah in v Blatni Brezovici), ob tem pa je treba gostom poleg turističnih zanimivosti ponuditi še kakšno drugačno aktivnost, kot je delo na kmetiji, gostom se dovoli, da lahko na kmetiji na vrtu sami naberejo zelenjavo (za kakšno zelenjavno enolončnico), če si obroke kuhajo sami, morda se gostom »odstopi« vrtiček, ki ga hodijo obdelovati celo leto, sprehodi v naravi – peš, na šestih nogah (jahanje, s kočijo, čolnarjenje, splavarjenje, poleti z baloni, nabiranje in prava priprava zelišč. Ciljna publika so tako domači (predvsem Ljubljana), kot tuji gosti.

3.2. Ključna turistična infrastruktura

- turistično-športni-kongresni kompleks »Bazen« (vodni park, avtokamp, termalno kopališče, parkirišče za avtodome, hotel s pokritim bazenom in kongresno dvorano, tematski park kolišč, pristanišče, v zimskem času tudi odprto drsališče...) – idejo imamo skicirano, celoten kompleks pa je treba reševati v dogovoru z obema šolama, saj v strategiji, kot jo vidimo v Listi za razvoj vrhniškega podeželja, predvidevamo preselitev nogometnega stadiona na drugo lokacijo, kjer bodo, če ne drugega, zagotovljeno dovolj parkirnih mest (sicer pa tudi stadion sodi bolj v tisto žalostno kategorijo) [javno-zasebno partnerstvo];
- termalno-zdraviliški kompleks »Furlanove toplice« (notranji bazen, savne, terapije, wellness center, »družinski« hotel) – menimo, da se da na lokaciji Furlanovih toplic zgraditi manjši hotel (10–15 sob) visoke kategorije (4+ zvezdic) z manjšo restavracijo, z notranjim bazenom, ki bo izkoriščal »zdravilni« topli vrelec (poudariti je treba tezo, da so se tu namakali že Rimljani) wellness centrom, savnami različnih vrst, zdravniškimi pregledi in terapijami, masažami (pravimi!), fitness centrom, oziroma z vsem, kar sodi v sodoben zdraviliški kompleks [javno-zasebno partnerstvo];
- turistično-rekreativni kompleks »Močilnik-Retovje« (zaradi aktualne »turistične ponudbe« se Vrhničani ogibamo Močilnika !) – restavracija, (vsaj štiri) tematske sobe (muzeji) – (1) Ljubljana, reka sedmih imen, (2) Argonavti, Jazon, legende o pesti in zmaju, (3) stare trgovske poti (jantarjeva, argonavtska oziroma stara grška pot) in (4) Vrhniški krasoslovci (spomenik že imajo), ustrezno urejene in označene poti, ki povezujejo izvire Močilnika in Retovja, informacijske table (nekaj od tega se sicer že postavlja). V Listi za razvoj vrhniškega podeželja sodimo, da je ureditev Močilnika in s spremembo dejavnosti eden od štirih ključnih vrhniških projektov na področju urejanja turistične infrastrukture [javno-zasebno partnerstvo];
- turistično-rekreativni kompleks »Ulovka« (sem ne sodi le smučanje, ampak se da urediti tudi številne aktivnosti v nezimskem času – npr. kolesarski adrenalinski park, spust s sanmi, sprehod na šestih nogah (kot Angleži radi rečejo sprehodu na konjskem hrbtu), če naštejemo le tri). V projekt bi bilo treba vključiti tudi okoliške »vikendaše« (čeprav jih je

vse več tu kar priseljenih), saj bi jih bilo umestno »pregovoriti« o skupnem, sistemskem oddajanju turističnih sob [javno-zasebno partnerstvo];

- turistično-rekreativni kompleks »Stari maln«. (Na temo ureditve tega prostora je bilo v zadnjem času že storjenega precej (predvsem s strani TD Blagajana), dano je bilo tudi že precej (visokoletečih) idej, kakšnega vidnega napredka pa ni. Izhodišče št. 1 – koča naj bo ODPRTA. Če pa je zaprta, naj to piše že na parkirišču Štirna na Vrhniki (trenutno je, pohvalno, koča odprta pet dni v tednu, prehrana pa je zaenkrat precej mizerna). Izhodišče št. 2 – (ponovno) uredijo se prenočitvene zmogljivosti, dodatno se v okolici lahko uredijo tudi »bivaki« (mimo vodi pešpot E7, kolesarska L034, morda se lahko sem prestavi tudi slovenska Jakobova pot – sedaj pelje pod Štampetovim mostom). Izhodišče št. 3 – uredi se (delna) zapora prometa (celoten makadamski del poti) – za (delno) zaporo imamo vsaj tri možne rešitve (in vsak od teh lahko polni občinsko blagajno). Izhodišče št. 4 – stari mlin se pozida v izvorni obliki (vsaj zunanji videz, v notranjosti je lahko tematska soba na temo mlina na Vrhniškem) ali kakšen turistični apartma višjega cenovnega razreda [javno-zasebno partnerstvo];
- »Pristaniški muzej« – obnova in ureditev stavbe nekdanjega skladišča idrijskega rudnika (muzej tovarnega in potniškega prometa na Ljublanici, živosrebrna cesta, muzej idrijskega rudnika, obrti ..., restavracija, bife, morda tudi hostel v podstrešju in pristanišče) [javno-zasebno partnerstvo];
- Turistične kmetije in oddajanje zasebnih sob – cilj je v samotnejših (ali pa v bolj odmaknjenih) delih občine pripomoči k temu, da se v tem strateškem obdobju odpre vsaj deset turističnih kmetij s skupaj od 20–30 sobami, na Vrhniki in v bližnjih krajevnih skupnosti pa prav toliko zasebnikov za oddajanje turističnih sob. [javno-zasebno partnerstvo];
- Obnova pročelij stavb, vpisanih na seznam (v registru) Nepremične kulturne dediščine, ustrezna označitev zgradb s kratkim opisom (za začetek je dovolj že obrazložitev iz registra). Sprejeti ustrezen predpis, da lastniki nepremičnin, vpisane v registru, zaveže lastnike v določenem obdobju (npr. treh let) za obnovo pročelij in strehe v izvornem videzu. Delno sofinanciranje iz občinskega proračuna. Če lastnik ne obnovi svoje lastnine, to stori občina, na lastnino pa vpiše hipoteko (z izterjavo vložka občine se končno lahko nepremičnino proda tudi na javni dražbi) – menimo, da to omogoča tudi obstoječa zakonodaja (npr. Zakon o graditvi objektov). [javno-zasebno partnerstvo];
- Celostna ureditev Cankarjevega trga, Klanca, Stare ceste in Voljčeve ceste do Tržaške ceste (vključno z ureditvijo prometa in (delne) zapore ceste med nekdanjo pekarno in cerkvijo sv. Lenarta – v strategiji pa podpirati bolj turistično usmeritev dejavnosti na Stari cesti (npr. izposoja in servis koles, prodaja športne obutve in oblačil, prodaja spominov in turistične literature, (prave) kavarne, domače gostilne s furmansko hrano. [javno-zasebno partnerstvo];
- koliščarsko naselje (predstavitev življenja na kolišču, izdelava in prodaja spominkov, restavracija, prenočišča) – več možnih lokacij, najbolj zanimiva so bajerji (če ne bo realizirano v sklopu kompleksa »Bazen«). [javno-zasebno partnerstvo];
- rečna pristanišča: eno takoj, vsaj tri (od v nadaljevanju naštetih petih) v strateškem obdobju (prvo v okviru Enajste šole pod mostom – tu je že stalo nekdanje potniško pristanišče in ne vemo, zakaj bi kdo temu na ustreznem ministrstvu nasprotoval, drugo v Močilniku (verjetno se da uporabiti tudi del nekdanjih zaježitvenih zidov (?), tretje (tudi namesto prvega) v okviru projekta »Bazen«, četrto pri Ribiškem domu v Sinji Gorici in petega pri Kaminu v Bevkah. Zagotovo bi en privez sodil tudi v Verd, v Krnici. Glede posegov v obrežje Ljublanice pa si je treba ogledati z državnim soglasjem postavljene za ARSO-ve merilne postaje stanja voda (kot protiargument raznim »naravovarstvenikom«), ki so grobo posegle v brežino Ljublanice [javno-zasebno partnerstvo];

- predstavitevna/video soba v Kulturnem domu [proračun];
- (najmanj) dve brvi čez Ljubljanico (Kamin, Ribiški dom–bajerji) [proračun ali v javno-zasebnem partnerstvu v primeru postavitve koliščarskega naselja pri bajerjih].

Doživljajski center Ljublanice (bi sicer dobro dopolnil turistično ponudbo, a je zaradi stroškov postavitve (milijon in pol EUR) in nato dragega vzdrževanja (ocena stroškov za desetletno delovanje centra bo še nadaljnjih dva milijona, z vstopninami pa se ne bo pokrilo niti do polovice), o njem vsaj pet let (samo če pogledamo občinski proračun, ki ima že sedaj letni primanjkljaj vsaj v znesku te investicije) prav pregrešno razmišljati. V obdobju »razmišljanja« pa predlagamo umestitev avdio-video predstavitve Ivana Cankarja. Za Listo za razvoj vrhniškega podeželja Doživljajski center ne sodi med prednostne investicije na področju turistične dejavnosti.

Za vse projekte, zajete v »Strategiji razvoja turizma«, se dovolj podrobno opiše dejavnost, da ne bi prihajalo do novega »Močilnika«. Umestitev rdeče dejavnosti v okolje, v Registru nepremične kulturne dediščine označeno kot naravni spomenik državnega pomena, se kakšne resne turistične dejavnosti ne moremo več iti – npr. pristanišče, Jazon in njegova pest, čolnarjenje kraški rob, ponorne doline, izviri Ljublanice ...

Za večji del projektov se da brez težav prijaviti na razpise za evropska sredstva, kar občinska uprava nedvomno že precej dobro obvlada.

3.3. Podporna dejavnost turizmu

Lista za razvoj vrhniškega podeželja pod podporno dejavnost pojmuje tiste dejavnosti oziroma storitve, ki niso neposredno povezane s samo turistično dejavnostjo – prenočitvene zmogljivosti, prehrana in turistične zanimivosti, pravzaprav vse, kar je do sedaj zapisanega v teh pripombah in v strategiji razvoja turizma Zavoda Ivana Cankarja. Če omenimo le dobro prakso na področju kolesarskega turizma na Češkem, če odmislimo dobro označene kolesarske poti (kategorizirane na državne, pokrajinske in krajevne) ter klasične in interaktivne zemljevide z vrisanimi vsemi kolesarskimi in pešpotmi, so ob poti številne informacijske table, na katerih se seznanimo z bližnjimi zanimivostmi, servisi za kolesa, izposojevalnice koles, prenočitvene zmogljivosti (razvrščene cenovno) po vrstah – hostli, kočje, hoteli, B&B, kampi in avtokampji, restavracije in bifeji, vse pa s podatkom o oddaljenosti od trenutne lokacije.

Menimo, da je treba v strategiji dati večji poudarek storitvenim dejavnostim, kot so izposoja (morda je čas razmisliti tudi o projektu, kot je ljubljanski BicikelJ) in servis koles, prevoz koles in prtljage, prodaja kolesarske opreme in rezervnih delov, turistično vodenje (na »terenu«) in avdio-video predstavitvam Vrhniškega v Kulturnem domu.

V Listi menimo, da je treba (oziroma je realno) v načrtovanem strateškem obdobju prenočitvene zmogljivosti v občini podvojiti, z izboljšano turistično ponudbo pa število nočitev potrojiti (letni prirast 20 %).

4. Promocija turizma, spominki in razglednice.

4.1. Promocija turizma

Kot pravilno ugotavlja že Zavod Ivana Cankarja, številne prireditve, ki se dogajajo na Vrhniškem, pritegnejo pretežno le domačine, edino odmevnejša prireditev je Noč na Vrhniki v sklopu Argonavtskih dni, ki pa ne igra kakšne pomembnejše vloge za promocijo turizma na Vrhniki. Še največjo odzivnost pri Nevrhničanih ima prireditev Argonavtski kolesarski maraton, (zgolj) pri šolski mladini pa pravzaprav edina tematska pot na Vrhniki – Po poti Cankarjeve kulturne dediščine, ki letno privabi ustaljeno število avtobusov šolske mladine..

Strategijo promocije vrhniškega turizma je treba razdeliti glede na ciljne skupine. Za šolsko mladino je treba pripraviti nove programe, zanimive glede na starost otrok, programe pa je treba seveda predstaviti in promovirati pri šolskih »oblasteh«, ki odločajo o šolskih ekskurzijah. Tu moramo zagotovo omeniti dobro prakso italijanskega šolstva, ki šolske ekskurzije vodi po krajih, ki so za »Japonce« in druge turiste manj zanimivi ali nezanimivi, in so otroci (in kakšen kolesar ali romar) pravzaprav edini turisti v kraju. Menimo, da mora biti naša strategija usmerjena (ločeno) za enodnevne goste na poti na dopust (sicer zgolj sezonsko), v prodajanju eko-počitnic v naravi tako tujim kot domačim gostom, z različnimi enodnevnimi tematskim dogodki ali potmi pa pritegniti Slovence tudi iz oddaljenejših krajev Slovenije in tuje turiste, ki sicer bivajo v Ljubljani. Pravzaprav bi morali promocijo turizma zapisati na začetku in jo nadaljevati s projekti, tematskimi potmi in prireditvami.

4.2. Spominki in razglednice

Res se je stanje na tem področju v zadnjih dveh letih močno izboljšalo, a še vedno ne dosega ravni manjšega turističnega kraja na zahodu – seveda pri tem ne mislimo marsikje zelo ubogo ponudbo spominkov, ki bolj sodijo na tržaški Rdeči most (če se ga še spomnite), kot v turistično prodajalno.

Omenimo naj dva uspešna (in avtentična vrhniška spominka. Prvi je (oziroma so) mini knjižice Cankarjevih črtic, drugi pa celotna kolekcija spominkov s podobo skarabeja. Spominek najstarejšega kolesa bi se sicer dalo še dodelati (morda tudi z izdajo evrskega kovanca ob kakšni posebni priložnosti (lani smo praznovali 5200 let kolesa, ampak »točen« izračun z dendrokronološko analizo kaže, da bomo to obletnico lahko praznovali še enkrat!), v obliki medaljona, medalje (srebrne, zlate, bronaste) v posebni okrasni škatli ..., vsekakor pa bi morala biti čokoladica z narisanimi Cankarjevimi brki v obliki brk in ne pravokotna. Pri spominkih, ki sodijo na vrhniški konec so zagotovo prazgodovinski drevaki (oziroma deblaki), prazgodovinski loki ter orodje in orožje, model rimske ladje in argonavtskega Arga, modeli različnih srednjeveških čolnov (od streharja za prevoz ljudi do tovornih, kot jih je narisal Valvasor), garnitura spominkov na temo tovorništva in furmanstva (tovorniki, konji, gonjiči, forajtarji oboroženo spremstvo na konjih, vozovi, vprege, ...), grbi in zastave vrhniških cehov in še in še.

Vrhniške razglednice ? – reprodukcije del vrhniških slikarjev (Sternen, Petkovšek, Ogrin, Oblak) in seveda vseh vrhniških zanimivosti npr. Jazonovo pest, koliščarsko kolo,

Seveda je vse na strani zasebnega »partnerstva«, vendar mora Zavod Ivana Cankarja igrati vlogo spodbujevalca (tudi z natečajem za izvirni vrhniški spominek) izvirnih vrhniških spominkov in razglednic. Še večji problem pa je, kje spominke kupiti in na to smo želeli opozoriti v prvem odstavku tega razdelka. Zavod Ivana Cankarja mora pri tem spodbuditi predvsem gostince, saj se tam zaustavlja največ turistov, bodisi za prenočevanje ali zgolj na kosilu, večerji ali le na pijači, sicer redke trgovine s spominki, pa trafikante. Če se v zadnjem času ni prav premaknilo na bolje, lahko do vrhniških spominkov razen na Zavod Ivanu Cankarja prideš v gostilni Bajc in v cvetličarni Karmen (!).

Sklep

V Listi za razvoj vrhniškega podeželja menimo, da je to v okviru predstavljenih predlogov sprememb in dopolnitev oziroma pripomb za začetek vsebinskega dopolnjevanja strategije razvoja turizma na Vrhniki dovolj in vsem aktivnim in pristojnim nosilcem ter udeležencem zaželimo uspešno delo.

PRILOGA 2: Vrhniško v prazgodovini

Začetek/konec poti: Kulturni center (zjutraj polurna predstavitev prazgodovine na Vrhniškem (video) in prevzem brošure (vrisana tras, nekaj poudarkov, morda prostor za žige s »sponzorskih« točk, ob povratku prodaja turističnih spominkov, morebiti podelitev priznanja za opravljeno »raziskovalno« pot).

Glavne značilnosti: pot nas pelje mimo mezolitskega lovskega tabora, mimo 20-tih arheoloških najdišč/območij koliščarskih naselij, mimo najdišč/območij iz rimskega obdobja (ladja, čoln, nagrobniki, zaklad iz Ljubljance, Emporium oziroma Navport) ter mimo nekaj železnodobnih gradišč in keltskega svetišča.

Ključni poudarki: najstarejše leseno kolo, trije drevaki iz koliščarskega obdobja in nekaj mlajših, keltsko svetišče, zaklad iz Ljubljance, najdišče mejnega kamna, kamenodobne sulične osti, jelenove rogovile in rimske ladje, za povrh še opekarne (4) z bajerji, nekaj baročnih cerkev, skupina kozolcev v Blatni Brezovici in grad Bistra.

Dolžina poti: 29–37 km, peš ali s kolesom

Kaj je treba narediti:

- smerne in informacijske table, določitev kontrolnih točk (v primeru podeljevanja priznanj)
- nekaj kamionov peska za utrditev starih poti, je treba urediti:
- brv čez Ljubljano pri kaminu (A) – novo
- brv čez Ljubljano pri Ribiškem domu (B) v Sinji Gorici (nova ali ustrezno preurediti obstoječi kovinski most, da bo primeren tudi za prehod s kolesi)
- na novo nasuti (utrditi oziroma narediti nov kolovoz) cca 800 metrov poti (morebiti tudi odkup zemljišča (do 1.600 m²))

Načrtovani stroški: ?

Partnerji: Zavod Ivana Cankarja, športna društva občine Vrhnika, Borovnica in Log-Dragomer, Krajevni park Ljubljansko barje, Institut za arheologijo ZRC ... gostilne (s prenočišči), hoteli, B&B-

Možnosti javno zasebnega partnerstva: Slabe. Ob poti je nekaj gostiln (Bistra, Bevke, Ribiški dom, gostilne+hoteli na Vrhniku). Za partnerje (predvsem tiste z namestitvenimi zmogljivostmi), če zapakiramo še dve ali tri tematske poti (glej predloge 2, 3, 4). V okviru razvoja podeželja bi se dalo konkurirati tudi za evropska sredstva (celotni paket razvoja turizma na podeželju – glej predloge 5, 6, 7).

PRILOGA 3: Antika na Vrhnškem

Začetek/konec poti: Kulturni center (zjutraj polurna predstavitev antike (Kelti, Tavriski, Rimljani) na Vrhnškem (video) in prevzem brošure (vrisana tras, nekaj poudarkov, morda prostor za žige s »sponzorskih« točk, ob povratku prodaja turističnih spominkov, morebiti podelitev priznanja za opravljeno »raziskovalno« pot).

Glavne značilnosti: S kolesom nas pot vodi mimo rimskih naselij Navport in utrdbe na Hribu, rimskega opazovalnega stolpa na Turnovšu in utrdbe na Frtici, mimo rimskih grobov ob via Gemini in gradišča keltskih Tavriskov na Tičnici, mimo rimskega zapornega zidu na Smrekovcu in pod Strmico ter pod Bukovim gozdom in Brestom (tudi kastel), mimo keltsko-rimskega gradišča na Strmici, rimske poštne postaje Mansio Longaticum, pot nas pelje tudi po rimski via Gemini in rimski dolinski cesti, za nagrado pa si ogledamo še nekaj bunkerjev Rupnikove linije (Jerinov grič, Bukov vrh) in se zapeljemo po živosrebrni cesti. Pešačimo pa mimo rimskega naselja Navport ob izvozu na AC, naselja Tavriskov na Tičnici, nadaljujemo po živosrebrni cesti do gradišča na Strmici [skok do Rupnikovega bunkerja na Jerinovem Griču], ogled zapornega zidu pod Smrekovcem, nato pod Raskovcem do stare furmanske poti nazaj proti Vrhniki z ogledom opazovalnega stolpa na Turnovšu, petstranske utrdbe na Hribu.

Dolžina poti: s kolesom 40–57 km, peš 15 – 20 km,

Kaj je treba narediti:

- smerne in informacijske table, določitev kontrolnih točk (v primeru podeljevanja priznanj)
- urediti dostop do opazovalnega stolpa na Turnovšu.

Načrtovani stroški: ?, majhni

Partnerji: Zavod Ivana Cankarja, športna društva, občini Vrhnika in Logatec, institut Ivan Michler, Institut za arheologijo ZRC ...

Možnosti javno zasebnega partnerstva: Dobre. Ob poti je nekaj gostiln, hotelov (Mantova) in drugih objektov s prenočitvenimi zmogljivostmi (Mesec z Zaplani, B&B v Logatcu), zlasti če predlog zapakiramo z drugimi predlogi. Glede EU sredstev velja enaka ugotovitev v prilogi 1.

ⁱ V Kulturnem domu se uredi (manjša) video soba (do 20 oseb), kjer si turisti na računalniku (z videoprojeksijo) sami zavrtijo informacije o poti. Za vsako pot lahko dobi (brezplačno ali plačljivo brošuro, sponzorje se lahko stimulira, da turisti v gostilnah ali prodajalnah zbirajo žige s poti.

ⁱⁱ po zaključeni poti (dokaže z žigi) pa se turista lahko tudi nagradi s kakšnim priznanjem – za eno prehojeno/prevoženo pot s »plaketo, za pet morda »zlato barjansko kolo (s tem tudi spodbujamo večdnevno bivanje na Vrhniki)... Vsekakor pa mora imeti možnost po zaključku kupiti vrhniške spominke, literaturo in razglednice (morda tudi s posebno poštno izdajo znamk oziroma žiga).